

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Exercitatio theologica de fragrantia Christi quam ex 2. epist. ad Corinth. 2, 15.16

**Buddeus, Johann Franz
Naumann, Tobias Gottfr.**

Ienae, 1712

VD18 11426357-001

Sectio secvnda - Dogmatica

[urn:nbn:de:bsz:31-130634](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-130634)

SECTIO SECVNDA

Dogmatica.

§. I. Vox euangelii, eiusque ministerium est *εὐωδία χριστοῦ τῷ Θεῷ*; *fragrantia bona Christi, Deo & hominibus.* Vocabulum ipsūm *εὐαγγέλιον* egregie respondet voculae *εὐωδίας*. Hanc enim indicare *oblectationem quandam singularem*, supra ostensum est pluribus. Et hoc ipsum euangelium, bonum ac laetum est illud nuncium, quod refert *εὐδοκίαν* insignem atque gratuitam; quam supremum Numen erga miserimos fouet homines. Quam ob rem etiam vocatur *εὐαγγέλιον τῆς χάριτος Θεοῦ*, *Act. XX. 24.* Gratiam enim Dei nobis per Christum conciliatam, & annunciat, & offert, imo vrget, vt tempestiue, quae oblata ostendit, amplectamur. Huc refer, quando Paulus dicit: euangelium esse *τόν λόγον τῆς καταλλαγῆς*, verbum reconciliationis *II. Cor. V. 19.* nulla prorsus alia ratione, quam vt, in quam euangelium consistat, quaeque eius summa, & finis sit, declaret. De reconciliatione nempe per Christum facta, certiores nos reddit, & quomodo ea fruamur, nobis ostendit.

Ἐυαγγέλιον dicitur vi vocis, *laetum nuncium*, adeoque idem significat, quod Hebr. בשרה a verbo בשר quod Io. Cocceius bene vertit: *bono nuncio quasi reficere & recreare*. Pari ratione etiam *εὐωδία* explicari & usurpari poterit, dum inter alia *bonam* denotat *famam* longe lateque diuulgatam, instar odoris, quem unguentum effusum exhalat. Haec bona fama quid quaeso aliud est, quam bonum ac laetum nuncium, quod vel de me ipso, vel de alio quopiam huc illucue fertur. Hinc facile appellationis ratio ob oculos versatur. Euangelium est bona ac iucundissima de Christo fama, quae de gratia Patris sui, quam promeruit, de satisfactione sua, hincque enata gratuita peccatorum remissione per fidem impetranda, vitaeque aeterna, per totum orbem est sparsa; non dubia quidem & anceps, uti fama saepius falsa & dubia est, cui nulla fides debetur; sed certissima est, ac extra omnem dubitationis aleam posita.

§. II. Varia de vocabuli *εὐαγγελίᾳ* etymo & acceptione inter theologos usitata, adferri possent; quia autem haec ubiuis obuia, & ex usu apud profanos scriptores frequenti

a B.

a B. CHEMNITIO imprimis annotata fuerunt, * silentio nunc ea praeterimus. Hoc autem notamus, quod quando h. l. de euangelio agimus, nullum apud theologos vsitatum prorsus excludamus sensum. Nihil enim obstat, quo minus vocem euangelii generaliori sensu hic accipiamus, quo totum noui testamenti ministerium, euangelii scilicet simul ac legis annunciationem complectitur, vti legimus *Luc. IX-6. Marc. I. 14.* Nam concio gratiae a concione poenitentiae nunquam separanda; quia haec praecedit, illa sequitur. Ideo ipse Seruator ab apostolis primum poenitentiam praedicari iussit, deinde autem remissionem peccatorum, *Luc. XXIV. 47.* Hunc itaque sensum, cum praecipue huius non sit loci, supponimus saltem, ne utiquam vero cum specialiori confundentes, qui euangelium doctrinam dicit gratiae, de gratuita peccatorum remissione, per fidem in Christum impetranda; quae non tantum in nouo demum testamento coepit, sed iam in veteri testamento, quanquam parcius, fuit annunciata. Ast hoc sensu euangelium opponitur

* L. L. theol. part. 2. pag. 204.

tur legi, quae iram & maledictionem commi-
 natur omnibus qui non possunt ea, quae ex-
 igit, praestare exactissime. Euangelium proinde
 est sermo & verbum gratiae, gratiam, & pacem
 omnibus offerens. Quare hunc si intenderis
 sensum, euangelium non dici poterit concio
 poenitentiae, quia remissionem peccatorum,
 & iustificationem promittit; ex lege autem
 agnitio peccati proficiscitur. Nostium hic fa-
 cimus sensum specialissimum, qui denotat do-
 ctrinam, seu concionem de Messia iam exhi-
 bito, & gratia per eum parta, omnibus ac sin-
 gulis annuntianda, quae nouo testamento
 est propria, & voci *ἐπαγγελίας* contradistin-
 guitur, *Act. XIII. 32.* Qua Spiritus sanctus ve-
 teris foederis oeconomiam, a noui testamenti
 dispensatione diuersam, indicat. Illa euange-
 lium i. e. promissiones tantum de futuro exhi-
 bendo redemptore mundi, per quem omnia
 erant restauranda, perhibebat, diciturque
ἐπαγγελία, *promissio* in specie: haec vero
 solemnem de Christo iam exhibito concionem
 nobis sistit, qui omnia restaurauit, Deumque
 cum hominibus sua passione & morte recon-
 ciliauit, promittens non solum remissionem
 pec-

peccatorum, sed etiam certam futurae gloriae consecutionem.

§. III. Atque hunc sensum obtinet vocabulum *εὐαγγέλις* in scriptis apostolorum, utpote qui ad id vocati, & ordinati erant, ut euangelium de Christo annuntiarent mortalibus, tam Iudaeis quam gentilibus. Vnde hoc primum suae concionis & cognitionis argumentum esse, Paulus contendit, se, inquit; Christum crucifixum hominibus annuntiare; imo se esse, dicens, *apostolum ἀφορισμένον ad euangelium Dei, quod per prophetas in scriptura promissum erat, de filio ipsius, qui ex semine Davidis quoad carnem oriundus erat, Rom. I. 2. 3.* Sed haec non ita accipienda volumus, ac si excluderemus ex apostolorum scriptis & sermonibus, euangelium sensu speciali acceptum: minime gentium! Euangelium enim specialissime acceptum, non hanc tantum refert propositionem: Christus Messias in veteri testamento promissus, nunc actu est exhibitus: sed & quo pacto donorum coelestium ac spiritualium a Christo nobis pactorum compotes fieri queamus, conducet. Vnde & hoc demum nomine *εὐωδία* & odor vitae ad vitam rectissime ab

E

aposto-

apostolo adpellatur. Nos enim qui per Dei gratiam noui testamenti oeconomia fruimur, non amplius futurum expectamus redemptorem, sed de exhibito, & partis per eum gratiae donis, gaudemus.

§. IV. Quoad substantiam, seu rem ipsam parum quidem discriminis inter sensum specialem & specialissimum intercedit; cum reconciliatio, & remissio peccatorum gratuita in Christo per fidem impetranda, quae in veteri testamento oblata fuit, eadem etiam in nouo offeratur. Vnde superflua videri poterat huius distincti sensus commemoratio, cum ad vnum ferme collineet. Interim, quoniam ipse Spiritus sanctus diuersum hunc offert sensum, & si non substantiale, accidentale tamen, & quoad circumstantias maximum discrimen aperte sese prodit, adnotasse non erit superuacaneum. Proprie enim, noui testamenti euangelium est illud, quod Messiam exhibitum, non demum sperandum, cum infinito merito eius, & satisfactione fide amplectendum sistit, & gratiam, peccatorum remissionem, & vitam aeternam per ipsum impetrandam offert. Ast in veteri testamento promissiones tempore noui testa-
menti

menti implendae, constituebant euangelium, unde etiam κατ' ἐξοχὴν promissionis nomine veniebat. Nihilo tamen minus euangelium novi testamenti voce ἐπαγγελίας saepius designatur; in quantum scilicet vitam aeternam ac rem futuram expectandam proponit.

§. V. Ex hoc inter ἐπαγγελίαν & εὐαγγέλιον constituto discrimine nostrates optime inpugnarunt errores Pelagianorum, Socinianorum, Arminianorum, & Anabaptistarum, contendentium: *Homines ante legem, sola lege naturae iustificatos, & salvatos esse, post Moysen sola lege Moysi; in N. T. lege euangelica; euangelium specialiori significato cum Christo in carne manifesto primum coepisse.* Idem enim iustificationis modus, idemque euangelium a lapsu primorum parentum fuit. Scriptura sacra enim satis testatur, quod, quo modo, & quibus mediis iustificentur, & salvi reddantur, homines sub novi foederis oeconomia, eodem modo ac iisdem mediis, iustificati & salvi facti sint, qui sub V. T. oeconomia vixerunt. Disertis verbis hoc affirmat Petrus in concilio Hierosolymitano Act. XV. 11. Δια χάριτος κυρίου Ἰησοῦ χριστοῦ πιστεύομεν σωθῆναι
 E 2 καθ'

καθ' ὃν ἴσθηται καὶ οἱ. Intelligere quidem Sociniani volunt per καὶ οἱ gentes; sed ipse textus, scopus & totius sermonis nexus iis obstat. Quaestio enim erat; an hi, qui ex gentilibus conuertebantur, tenerentur legem ceremoniam obseruare, & circumcisionem recipere? ad hanc Petrus respondet: DEVM ex mera gratia gentilibus spiritum sanctum donasse, & sine vilo operum merito corda per fidem purificasse, vt eos saluaret. Si ergo Deus nihil aliud vult, quam fidem in Iesum Christum, certe nec alia gentilibus ineunda est salutis via, nec iugum legis ἀβάσαντον illis imponendum, contra perpetuam, qua Deus in veteri etiam testamento vsus est, iustificandi rationem, & contra euangelii tenorem. Videant ergo *Smalcus* & *Socinus*, quam nefarie hic sensum contra omnem textus cohaerentiam detorqueant, & quam inique vocem καὶ οἱ ad remotum subiectum *com. 7.* retrahant, cum *com. 10.* propius & commodius adsit. Referuntur ad se inuicem patres veteris testamenti, & fideles noui testamenti, tum ex Iudaeis, tum speciatim ex gentilibus ad Christum conuersi apostolorum ministerio, vt elucescat, vtrosque per

per gratiam Iesu Christi saluatos. Hanc vero relationem apostolus non alium in finem instituit, quam ut euinceret, & in aprico poneret, gentiles ad Christum conuersos non teneri legis ceremonialis iugo ἀβασάνῳ, cum iustificatio & salus in solius Christi merito, fide apprehenso, sit quaerenda. Quid? quod si epistolam ad Romanos conferamus, prolixè Paulus ibi probatum dedit, inter patres Abrahamum per fidem in Christum iustificatum esse; & inde iustificationis rationem in omnibus demonstrat *cap. III. IV.* Stat itaque sententia inconcussa: patres veteris testamenti per gratiam Iesu Christi saluatos esse, & idem fuisse in veteri testamento euangelium, ac in nouo. * Quicquid enim in nouo testamento apostoli & euangelistae praedicarunt, & scripserunt, ea iam prophetae & viri veteris testamenti θεόπνευστοι euangelizati sunt, teste Paulo *Gal. III. Rom. I. 2.* Vnde & EVSEBIUS ait: ** *Quaecunque euangelistae & apostoli de eo tanquam exhibitio narrant,*

E 3

* Vid. Scherzeri *colleg. Anti-Socinian. disput. LXXIII. pag. 634.*

** In *demonstrat. euangel. l. IX. add Scultetus in medulla patrum pag. 774.*

rant, ea prophetarum oraculis comprobantur.
 Et quid est quod isti homines dubitant, an in veteri testamento idem fuerit euangelium? certe si Christum etiam in veteri testamento mediatorem fuisse crederent, non haberent, quod negarent. Hoc qui nititur fundamento, omnibus obiectionibus facile obuiam ibit. Christum autem fuisse mediatorem veteris testamenti, satis nostrates probatum dederunt; conf. *Act. X. 43.*

§. VI. Atque hoc euangelium Spiritus sanctus non sine pondere & emphasi insigni vocauit *bonam fragrantiam*, seu *suauem odorem*. Quemadmodum enim (1.) odoramentum ex optimis conficitur aromatibus, ita quoque euangelium Iesu Christi quoad materiale constat donis & bonis spiritualibus. * Gratiam DEI enim gratuitam nobis proponit, Christum cum merito suo, qui Patri suauissima est oblatio, vt caput summum exhibet. (2.) Pro ut effectus testantur de thymiamate eiusque virtutibus, ita quoque effectus, qui in euangelio adsunt longe vberimi, de eo eiusque virtute
 satis

* Vnde tam egregia sortitum est nomina, vid. Io. Gerhard in *LL. theol. part. III. loc. de euangelio.*

fatis testantur; &, vt paucis plura complectar, eos tum priuatiue tum positiuè experimur. Priori modo pellit foetorem iniquitatis ex peccatis coram facie DEI ortum, commonstrando, fugiendum esse peccatum cane peius & angue, &, si commissum est, abluendum esse sanguine agni mactati, vt in communionem cum DEO perueniamus, *I. Iob. I. 7. seq. coll. com. 1.* Pellit mortem spiritualem; & quoniam verbum vitæ est, a Christo qui fons omnis vitæ est, proficiscens, viuificat omnes, qui illud recipiunt, *Iob. VI. 68.* Posteriori modo operatur, corroborando imbecilles & vacillantes, vires per Christum partas offerendo, *II. Petr. I. 3.* desperabundos & morti vicinos erigit, & consolatur, ne animum abiiciant, incitatque vt Christo viuamus, mundo crucifixi moriamur, & suauem virtutum odorem edamus coram impiis. (3.) Tandem operandi modus in suffimento occurrit animaduertendus. Subito per nares irruunt particulae odoriferae, ac cerebrum, spiritus animales mouendo, iucundatitilatione afficiunt. Ita quoque sese res habet in euangelio. Velocissime enim penetrat & mentem ferit; imo imperuestigabilis est modus

I. Iob. I. 7. seq. coll. com. 1.

dus operandi, adeo, ut, ἐνέργειαν quam illu-
 minando, conuertendo, & sanctificando ex-
 ferit in hominum animis, admirari magis quam
 penetrare possimus. Egrege admodum hac
 de re B. HVNNIVS loquitur: * *Admini-
 strant Doctores & Pastores euangeliorum, euan-
 gelium, ut fiat oblatio auditorum suorum acce-
 ptabilis, sanctificata per Spiritum sanctum. At-
 que sic cedit hominibus ad refectiorem anima-
 rum, dum spiritualiter in peccatis mortui, hoc
 odore euangelii doctrinae viuificantur, dum pec-
 catorum sensu in animi deliquium lapsi recrean-
 tur, efficaci fragrantia promissionum euangeli-
 carum, utpote quae continent verba vitae.*

§. VII. Ratione originis recte euange-
 lium dicitur ἐὺωδία χριστοῦ. Quemadmodum
 enim aromata odorem fragrantem edere solent,
 ita Christus odorem edit longe fragrantissi-
 mum, euangelium diuinae veritatis & gratiae
 plenum. Quare Iesaias de eo dicit *cap. XI. 3.*
*odorari eius erit in timore Domini; quod prae-
 cipue factum, quando seipsum tanquam sacri-
 ficium DEO obtulit, ut placaret Numen per*
homi-

* in comment. ad h. l.

hominum peccata offensum. Quaerunt hoc loco interpretes, * vtrum verbum חריח transitivie vsurpetur, vt significet *suffire*, an vero significet intransitivie *odorari*, eo sensu: Messias oblectabit se in timore Domini, quasi odore grato; *Er wird seine Lust haben an der Furcht des HErrn* / cui & ipsa Lutheri versio primo intuitu assentire videtur: ast optime hoc explicavit vir beatus. ** SEBASTIANVS SCHMIDIVS, *** qui & Lutherum sequitur, transitivum mavult sensum; quod probat ex *XXX. cap. Exod. 38.* & recte reiicit illorum sententiam, qui per *sentire* vel *cognoscere* illud explicare voluerunt, quibus textus ipse e diametro aduersatur. Totum caput sistit nobis Messiae futuri descriptionem, ratione personae *com. 1. 2.* & officiorum; & officium quidem sacerdotale *com. 3.* per vocem *suffire* innuit. Sacerdotibus enim veteris testamenti, qui Christi erant typi, *suffire* compete-
 bat. Christus melioris foederis sacerdos

F in

* Inter quos locum obtinet Io. Cocceius.

** In *glossa marginali.*

*** In *comment. ad b. l.*

in nouo testamento apparuit, &, quod illi typice ad expiandum populum praestare iusti erant, vt verus sacerdos, sufficienter exhibendum suscepit. Ideo suffire ipsi tribuitur, quod totum ipsius officium mediatorium complectitur, ceu ex epistola ad Ebraeos liquet, cuius auctor dicit: *Christum obtulisse tanquam sacrificia vel thymiamata preces & supplicationes cum clamore valido & lacrymis ad eum, qui poterat seruare ipsum ex morte, & exauditus est ex reuerentia; cap. V. 7.* Ecce sacerdotale officium Seruatori nostro adscriptum.

§. VIII. Eodem sensu de Messia vnguento laetitiae vncto *Psal. XLV. 9.* talia existant verba, quae de humana ipsius natura exerte loquuntur: *סור ואהלות קציעות כל בגדיו* Vestes humanam Christi naturam, seu corpus eius, quod secundum humanam naturam gessit, significant. Quando ergo Christi vestes aromatibus fragrantissimis compositae, dicuntur, extra dubium odorem ingentem exhalantes; nonne innuitur eius corpus, corporisque organa externa, suo quodlibet genere, agendo, loquendo, mouendoque, dum

dum in carne versabatur, optimum semper edidisse odorem? Manus sanando & benedicendo, os verba vitae proferendo, laetissimamque euangelii vocem indefinenter edendo. *Hæc est, inquit, BRENTIVS, * incundissima illa fama, quam Christus ipse prædicatione euangelii sui, & apostoli eius non tantum in Iudæa, sed & in toto terrarum orbe sparserunt.* Se ipsum Saluator missum esse testatur, vt euangelium prædicaret, *Luc. IV. 18.* Imo principium & fons, vnde euangelium proficiscitur, est ipse Christus, ideoque vocatur *εὐαγγέλιον Χριστοῦ*. Omnia enim quæ in saluberrimis eius sermonibus, vel de fidei dogmatibus, vel morum capitibus prædicantur, ipsi debent suam originem tanquam causæ efficienti principali. Nullo autem modo excludimus Patrem, & Spiritum sanctum a causâ principali euangelii, quia euangelium se habet tanquam opus ad extra, quod toti sacro sanctæ Trinitati est commune. Potest tamen Christus etiam dici

F 2

euang-

* *In enarrat. in psal. ad b. l.*

euangelii obiectum, quia quicquid euangelium proponit, de Christo agit & ad Christum tendit; quippe qui cum merito ac donis suis euangelii est nucleus, quem si non quaeras in eo, sed circa corticem haereas, auram captabis.

§. IX. Obiectum huius *εὐωδίας* seu ad quem haec tendit *Christi bona fragrantia*, est Deus coelestis Pater. Placuit Deo creare homines sibi similes, quibus delectari posset uti pater filio suo. Lapsis autem iis, haec voluptas in taedium & iram versa fuit, quae aeternam eorum perniciem comitem habebat. Sed ne in perniciem quam lapsu suo sibi conflauerant detruderentur, nunquam finiendis subiiciendi cruciatibus, DEVS misericordia erga eos ductus *πρωτευαγγέλιον* in paradiso annunciabat, sancte promittens, fore, ut tempore completo semen mulieris benedictum caput Stygii serpentis contereret, eosque redimeret. Hoc euangelium ipse *Gen. III. 15.* annunciauit, subinde sub variis oeconomis ac dispensationibus repetitum, hominibus proposuit, hunc in finem, ut homines oblatam
 reci-

reciperent gratiam, omni studio fideique obsequio, quo Dei renouaretur voluptas. Deo est bonus ac suavis odor euangelii verbum, quia ex ipsius benigna voluntate, gratiae immensae & misericordiae plena profectum est; quam ob rem ab apostolo Paulo vocatur *ὄσμη θεοῦ* *Act. XX. 27. coll. com. 24.* Non potest non DEO Patri esse *εὐωδία* quia ab ipso est; ita etiam non potest non ei esse gratissimus & suauissimus odor, quia filius *ἐν ᾧ εὐδόκησε* illud misero hominum generi e sinu ipsius reuelauit, & per apostolos reuelandum curauit. Haec *εὐωδία* satis euidenter conspicitur, si effectum euangelii pensitaueris. Est enim non solum causa regenerationis *I. Petr. I. 23.* & ipsius salutis nostrae *Rom. I. 16.* sed etiam certiores nos reddit de reconciliatione hominum cum Deo per Christum facta, de pace, a Principe pacis in cruce per sanguinem ipsius restituta, *Col. I. 20.* Inde indissolubili fuit nexu diuinae gloriae per orbem diuulgatio; multifaria siquidem DEI sapientia per illud patescit, qui saluare vult & potest infensissimos sibi hostes, vt iustitiae suae nihil

quicquam decedat, nec misericordia labefactetur. *Ephes. III. 10.* Diuinam bonitatem, & potentiam nobis conspiciendam praebet, *I. Cor. I. 24.* Veritas DEI immota omnium maxime conspicua redditur, & qui alii sunt eiusmodi effectus insignes, qui non possunt non Deo *euodia* esse, magis, quam homini odor fragrantissimus.

§. X. Non vero obstat, quod multiplicem effectum hunc exoptatum euangelii praekonium, non semper assequatur. Experientia enim docet, non omnes euangelio obedire, vt illud recipiant, per illud vocantem audiant, trahentem sequantur. Culpa non residet in euangelio, sed in iis qui perunt. Obiectum quidem euangelii sunt in vniuersum omnes homines, quos Deus serio & efficaciter omnes saluandos vult; sed quia multi ex vniuerso hominum coetu illud pessime reiiciunt, hinc fit, vt huius generis hominibus fiat odor mortis ad mortem; cum e contrario caeteris sit odor vitae ad vitam. Scilicet sicut aromata pro diuersarum naturarum dispositione, saepe numero diuersos effectus exserunt; sua-

suauissime fragrantia, quae his oblectationi
 ac confortationi sunt, aliis animi deliquium,
 taedium & incommoda varia adferunt; ita
 quoque fragrantissimus euangelii odor piis
 est odor vitae ad vitam, impiis vero & con-
 temtoribus odor mortis, ad mortem tum
 spiritualem, tum aeternam. Neque hoc est
 ignominiosum Christo, sed vtrumque glorio-
 sum, qui non tantum est constitutus creden-
 tium Saluator, sed etiam incredulorum iu-
 dex, cui Pater omne iudicium secundum hu-
 manam naturam commisit. *Iob. V. 22.* Eo-
 dem discrimine Deus immutabilis, piis dici-
 tur lux, vita & gaudium, impiis vero ignis
 consumens. Et Christus fidelibus suis est
 sempiterna salutis petra, ecclesiae suae lapis
 angularis, contemtoribus autem, lapis offen-
 sionis & petra scandali. *Es. IIX. 14. I. Petr. II. 7.*
Matth. XXI. 42. Exemplum hac de re egre-
 gium in ipsius Christi oratione nobis sistitur.
Iob. VI. com. 60. Erant, qui posteaquam
 Christi sermonem audiuerant, non ferre illum
 volebant, ideoque a Christo secedebant, di-
 centes, *σκληρός ἐστὶν ὁ λόγος. Τίς δύνα-*
 ται

ταυ αὐτῶ ἀνῆεν. Petri contra qui eandem
perceperat orationem, confessio, longe aliter
sonat *com. 68. Domine ad quem abibimus? ver-
ba vitae aeternae habes.* Ita huic Christi ser-
mo vt odor vitae, suavis erat & salutaris.

§. XI. Euangelium autem Christi,
quod bonus odor audit, non natura innotuit,
sed Deus ipse reuelauit odorem cognitionis,
qui alias absconditus fuisset in aeternum.
Nostro tempore Deus Opt. Max. ordinarie
hunc in finem constituit ministros ecclesiae,
Christi & apostolorum successores, quorum
ministerio haec Christi fragrantia per orbem
terrarum spargitur. Horum enim functiones
circa verbi diuini praedicationem, nec non
sacramentorum administrationem, versantur.
Quare ministerium horum *εὐωδίας* quoque
nomine venire potest, & dignitatis, qua gau-
det, documentum praebere. Originem
nempe indicat, qui Christus ipse, finem, qui
DEI gloria, & hominum salus. Quod plu-
ribus stabiliri posset, si, quae occurrunt in
sacra scriptura denominationes euolueremus;
sed paucis id praestare sufficiat. Vocatur hic
status,

status, seu ordo ecclesiasticus *ministerium*,
verbi diuini Act. VI. 4. quoniam circa eius
annunciationem versatur: *ministerium fidei*,
quia per verbum quod annunciat, fides ge-
neratur & producitur. Ipsum hunc DEVS
immediate ordinauit statum, quando *πρωτευ-*
αγγέλιον ipsemet annunciauit. Grauius
ergo peccant, qui sinistre de eo sentiunt, aut
se, eo indigne gerunt. Hoc ipso enim *bonam*
Christi fragrantiam foetidam reddere audent,
ii imprimis, qui id non dant operam, vt vir-
tutum exercitio Deo sint suauis odor, & in
verbi diuini praedicatione, inculpatae fide-
litas. His & ii accedunt, qui huius status
functiones, omnibus sine discrimine attribue-
re volunt christianis, vi sacerdotii spiritualis,
contra Pauli mentem, qui non quemlibet ad
hoc tam arduum munus idoneum esse dicti-
tat, & se propriis quicquam valuisse viribus
negat, e contrario se a DEO ad hoc separa-
tum negotium fatetur. In hoc ergo trium-
phauit; nec *καπηλέων*, sed *ἐξ εὐληκείας*
tanquam ex DEO coram DEO, Christi ver-
bum praedicauit. Qui eodem modo sunt

G

con-

constituti verbi diuini ministri, & eadem ratione suo funguntur officio, sunt *Christi bona fragrantia Deo.*

§. XII. Mox a lapsu euangelium Christi instar boni odoris primis parentibus a Deo ipso spargebatur. Postea vero per patriarchas, & prophetas aliosque viros veteris testamenti *Ἐορνεύσης* annunciabatur, licet non tanto clauitatis gradu, vt postea noui testamenti temporibus, quae diei speciem prae se ferunt in relatione ad tempora veteris testamenti, quae vti nox obscura fuere. Nam hic per typos, umbra & obscuriora vaticinia euangelium suauissimum denunciabatur; sed temporibus noui testamenti instar clarissimi iubaris erumpebat. Christus per triennium & quod excurrebat illud clarissime praedicabat, ipsoque ad dextram patris euecto, per apostolos, quos conuocauerat ac ordinauerat, hominibus annunciandum curabat. Hi totum ferme permigrarunt mundi ambitum, & praedicando, scribendoque hunc odorem sparserunt. *Seculis subsequen-
aposto-

* Vid. Danhauerus in *Christeide* p. m. 155. seq.

apostolicos, Patres & doctores alios, vsque in hunc diem idem praestitum est.

§. XIII. Ex hac euangelii descriptione discrimen legis & euangelii innotescit, quod quoad theoriam facile quidem percipitur, in praxi autem, eiusdem discretio difficultate non caret. Quare MEGALANDER LUTHERVS notanter admodum dixit: * *Qui bene nouit discernere euangelium ac legem, Deo agat gratias & sciat se esse theologum. Ego certe in tentatione nondum noui ut deberem. Item: saepe dico istam doctrinam fidei esse facillimam, istamque distinctionem legis & gratiae quemlibet facile posse intelligere, quantum ad verba attinet, sed in ipso usu, vita, affectu esse difficillimam.* Quod discrimen ipsum legis & euangelii in theoria attinet, varie id theologi nostrates delinearunt, neque eodem ordine, neque eodem numero hoc recensuerunt. CTRILLVS VT B. IO. GERHARDVS obseruat ** ad decem hoc redigere voluit

G 2

luit

* In commentario in epist. ad Gal. cap. II. opp. tom. IV. Ienens. latin. p. 40.

** In L. L. theol. tom. III. de euangelio §. 54.

luit capita, sed citra necessitatem. GERHARDVS ipse ad quinque membra reuocat, cum reliqua omnia ad haec commode referri possint. Nos vero cum aliis sex constituemus classes. α) Euangelium dicitur *bona fragrantia* odor vitae, i. e. consistit quoad *formam* in promissionibus gratiae gratuita. Ast lex nusquam hoc censetur nomine, quanquam ante lapsum aequae ac euangelium verbum vitae fuit, post lapsum tamen litera occidens, eiusque ministerium, ministerium mortis, & damnationis appellatur. *II. Cor. III. 6. 7. 9.* Promissiones quidem continet, sed compensatorias, quae fiunt sub conditione perfectae obedientiae. β) Primarium hic facit momentum *mediator*. Legis mediator fuit Moses *Gal. III. 19.* euangelii autem Christus, melioris foederis sponsor *Ebr. IX. 15. VIII. 6.* ideo *εὐαγγέλιον* *Χριστός* audit. Hanc causam mediatricem omisit B. GERHARDVS, quia ad originem pertinere putat, sed quoniam ipsa sacra scriptura sigillatim saepius eius facit mentionem, omnino notanda. γ) Euangelium a lege differt quoad
mate-

materiam. Lex est doctrina operum, nescia Christi mediatoris. Euangelium autem est concio gratiae, ac fidei in Christum, *Gal. III. 2.*
 δ) Ratione *originis & patefactionis.* Lex est natura quoque nota, iamque in statu innocentiae lata. *Rom. II. 15.* Euangelium, post lapsum, per Christum reuelatum est. *Iob. I. 18.* Ipse enim Deus odorem cognitionis per filium suum, qui in sinu patris fuit, reuelat. ε) Effectu nimium quantum lex ab euangelio distat. Lex enecat, ingratus subinde transgressoribus existens odor; euangelium absoluit, recreat, quoniam est odor vitae ad vitam. ζ) Differunt tandem *obiecto.* Lex proponitur impenitentibus, & contumacibus peccatoribus, vt ad agnitionem peccati, & cordis contritionem perueniant. *I. Tim. I. 9.* Euangelium tanquam bonus ac suavis odor poenitentibus & contritis vt recreentur, offerendum est, ne sub legis comminationibus succumbant. *Matth. XI. 39.* Reliqua, quae de discrimine legis & euangelii adseruntur, & a

B. GERHARDO, DANHAVERO, & QVENSTEDIO recensentur, ad hasce sex classes recte referuntur.

runtur. Ex hoc legis & euangelii discrimi-
 ne, diuersitas status legalis & euangelici fluit,
 qui in oeconomia veteris foederis fuit adum-
 bratus. Quantum interim hic inuatur legis
 & euangelii discrimen, tanta est eorundem in
 praxi vitae sanctae coniunctio arctissima. In
 renouatione enim legis vsus nunquam omit-
 tendus, ob inhaerentem adhuc prauitatem,
 quae magis magisque delenda, qua de re v.
 LUTHERVS iterum exacte scribit: *Nil maius
 coniunctum est, quam timor, & fiducia, lex
 & euangelium, peccatum & gratia; tam con-
 iuncta enim sunt, ut unum ab altero absor-
 beatur. Ideo nulla mathematica coniunctio
 potest dari, quae huic similis.* Id quod apo-
 stolorum quoque edocent scripta, qui non
 consolantur solum, & bona promittunt, sed
 etiam damnant & castigant, legem & euange-
 lium arctissimo nexu tractantes, ita vt nec se-
 parent, nec confundant, quanquam sollicitè
 admodum distinguant. Sic enim verus ac-
 certissimus sequitur fructus, qui in aeternam
 vsque perdurabit vitam.

§. XIV. Quam ob rem studeamus omnino, vt rectum euangelii intelligamus, & seruemus vsum. Hoc enim cum gazophylacium sit, in quo omnium donorum spirituum diuitiae nobis reteguntur, imprudens omnino sit, necesse est, qui non meditetur, quam ratione inde aliquid impetrare possit, aut si iam acceperit, illud magis ac magis augere queat. Exploremus nos serio, quosnam ex euangelio adepti simus fructus, inquiramusque, quo studio, quo animo, & quam deuotione euangelii verbum tractauerimus. Certe si fructus aut nullos, aut exiguos reperimus in mentibus nostris, penes nos culpa latebit. Excutiamus ergo torporem, eoque aduersus euangelium adfecti simus animo, quo David *Psal. XIX. 11.* qui illud super aurum amabat & super mel appetebat. Omnes mortalium gestiunt profecto, salutem aeternam consequi, (verbis saltem.) Euangelium est verbum salutis, in quo, qui putat salutem se posse consequi, non errat. Recto itinere ad salutem contendit, si illud, vt decet, ducem eligat.

§. XV.

§. XV. Maxime commendatum nobis habeamus hoc verbum, quia spiritualement & aeternam promittit vitam. Recte circa illud nos geremus, si remotis omnibus obstaculis id vnice operam demus, vt effectus suos euangelium in nobis exferat, intellectum magis magisque illuminando in cognitione Iesu, quae omnem vanam & splendidam mundi scientiam longe superat; voluntatem in dies sanctificando, vt suauem virtutum christianarum spirem odorem, Deo gratum acceptumque. Pudeat nos in conspectu DEI omnipraesentis, qui nos ad communionem suam vocat, versari in iniquitatum foetore. Huc tendamus, idque vnice maxime meditemur, vt in hora tentationis, & mortis agone firmam habeamus consolationem!

SOLI DEO GLORIA.